Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

14 martie 2013*

„Concurență — Articolul 101 alineatul (1) TFUE — Aplicarea unei reglementări naționale similare — Competența Curții — Acorduri bilaterale între o societate de asigurări și service-uri privind tarifele orare de reparație — Tarife majorate în funcție de numărul de contracte de asigurare încheiate prin intermediul acestor service-uri care acționează în calitate de intermediari pentru societatea de asigurări — Noțiunea «acord având ca obiect restrângerea concurenței»”

În cauza C-32/11,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága (Ungaria), prin decizia din 13 octombrie 2010, primită de Curte la 21 ianuarie 2011, în procedura

Allianz Hungária Biztosító Zrt.,

Generali-Providencia Biztosító Zrt.,

Gépjármű Márkakereskedők Országos Szövetsége,

Magyar Peugeot Márkakereskedők Biztosítási Alkusz Kft,

Paragon-Alkusz Zrt., succesoarea în drept a Magyar Opelkereskedők Bróker Kft

împotriva

Gazdasági Versenyhivatal,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, președinte de cameră, domnii M. Ilešič (raportor), A. Borg Barthet și M. Safjan și doamna M. Berger, judecători,

avocat general: domnul P. Cruz Villalón,

grefier: doamna C. Strömholm, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 7 iunie 2012,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Allianz Hungária Biztosító Zrt., de Z. Hegymegi-Barakonyi și de P. Vörös, ügyvédek;

* Limba de procedură: maghiara.

— pentru Generali-Providencia Biztosító Zrt., de G. Fejes și de L. Scheuer-Szabó, ügyvédek;

— pentru guvernul maghiar, de M. Z. Fehrér, de K. Szíjjártó și de K. Molnár, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Europeană, de V. Bottka, de L. Malferrari și de M. Kellerbauer, în calitate de agenți;

— pentru Autoritatea de Supraveghere AELS, de X. Lewis și de M. Schneider, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 25 octombrie 2012,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 101 alineatul (1) TFUE.

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între societățile Allianz Hungária Biztosító Zrt. (denumită în continuare „Allianz”), Generali-Providencia Biztosító Zrt. (denumită în continuare „Generali”), Magyar Peugeot Márkakereskedők Biztosítási Alkusz Kft (denumită în continuare „Peugeot Márkakereskedők”) și Paragon-Alkusz Zrt., succesoarea în drept a Magyar Opelkereskedők Bróker Kft (denumită în continuare „Opelkereskedők”) și asociația Gépjármű Márkakereskedők Országos Szövetsége (denumită în continuare „GÉMOSZ”), pe de o parte, și Gazdasági Versenyhivatal (Oficiul concurenței, denumit în continuare „GVH”), pe de altă parte, cu privire la o decizie adoptată de acesta din urmă prin care s-au aplicat amenzi acestor întreprinderi, precum și Porsche Biztosítási Alkusz Kft (denumită în continuare „Porsche Biztosítási”) pentru încheierea unei serii de acorduri în scop anticoncurențial (denumită în continuare „decizia în litigiu”).

Cadrul juridic

Reglementarea maghiară

3 Preambulul Legii LVII din 1996 privind interzicerea practicilor comerciale neloiale și a restrângerii concurenței (A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. Törvény, denumită în continuare „Tpvt”) prevede:

„Interesul public în menținerea concurenței pe piață, care servește eficienței economice și dezvoltării sociale, precum și interesul consumatorilor și al întreprinderilor care respectă cerințele loialității în afaceri necesită ca statul să asigure concurența economică corectă și liberă prin intermediul unei reglementări legale. Acest lucru impune adoptarea unor norme în materie de dreptul concurenței prin care să se interzică practicile pieței contrare cerințelor concurenței loiale sau de restrângere a concurenței economice, să se împiedice concentrările de întreprinderi care dăunează concurenței și să se supravegheze în același timp respectarea condițiilor de organizare și de procedură cerute. Pentru realizarea acestor obiective, Parlamentul – în considerarea cerinței de apropiere a reglementărilor Comunității Europene și a tradițiilor Legii maghiare privind concurența – adoptă următoarea lege [...]”

4 Tpvt prevede la alineatele (1) și (2) ale articolului 11, intitulat „Interzicerea acordurilor de restrângere a concurenței”:

„(1) Sunt interzise toate acordurile între întreprinderi, toate practicile concertate, toate deciziile asociațiilor de întreprinderi, organismelor de drept public, asociațiilor și ale altor entități similare [...] care au ca obiect sau care au sau pot avea ca efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței. Nu se încadrează în această definiție acordurile încheiate între întreprinderile care nu sunt independente unele de altele.

(2) Interdicția se aplică în special pentru:

a) stabilirea, direct sau indirect, a prețurilor de cumpărare sau de vânzare sau a altor condiții de tranzacționare;

b) limitarea sau controlul producției, al comercializării, al dezvoltării tehnice sau al investițiilor;

c) împărțirea piețelor de aprovizionare, limitarea opțiunilor de aprovizionare și excluderea anumitor consumatori de la cumpărarea anumitor produse;

d) divizarea piețelor, excluderea de la vânzare sau restrângerea opțiunilor privind modurile de vânzare;

[abrogat]

f) împiedicarea intrării pe piață;

g) cazurile în care, în privința unor operațiuni cu aceeași valoare sau de același tip, există o discriminare între părțile din contract, printre altele în aplicarea prețurilor, a termenelor de plată, a condițiilor sau a metodelor de vânzare sau de cumpărare, plasând anumite părți la contract într-un dezavantaj concurențial;

h) condiționarea încheierii contractului de acceptarea unor obligații care, nici prin natura lor și nici potrivit uzului comercial, nu au legătură cu obiectul unor astfel de contracte.”

5 Potrivit expunerii de motive a Tpvt, propunerea articolului 11 menționat era motivată de următoarele considerații:

„Schimbările cele mai semnificative și cu repercusiunile economice cele mai importante sunt așteptate în domeniul normelor privind înțelegerile. Motivul principal al modificărilor este armonizarea dreptului. [...] Articolul 85 din Tratatul CEE prevede o interzicere generală a înțelegerilor și interzice atât înțelegerile orizontale, cât și înțelegerile verticale. [...] În domeniul înțelegerilor, propunerea validează principiul interzicerii – asemenea Legii privind piața de capital și articolului 85 din Tratatul CEE. Acest lucru înseamnă că reglementarea stabilește principiul interzicerii generale a înțelegerilor și asociază cu acesta regimul excepțiilor și derogărilor. [...] Articolul 11 alineatul (1) din propunere nu interzice, precum Legea privind piețele capital, doar tot ceea ce restrânge sau exclude (împiedică) concurența, ci și tot ceea ce denaturează concurența, în aplicarea articolului 85 din Tratatul CEE. [...] Pe lângă interzicerea generală a înțelegerilor, propunerea – care se inspiră din soluția de reglementare aplicată în Legea privind piețele de capital și în articolul 85 din Tratatul CEE – alcătuiește o listă neexhaustivă de exemple de acorduri tipice care restrâng concurența. Această enumerare este mai cuprinzătoare decât cea care figurează în Legea privind piețele de capital și este asemănătoare cu lista tipurilor de înțelegeri care figurează la articolul 85 alineatul (1) din Tratatul CEE.”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

6 Societățile de asigurări maghiare, în special Allianz și Generali, convin o dată pe an împreună cu service-urile condiții și tarife aplicabile pentru serviciile de reparații care trebuie plătite de societatea de asigurări în caz de accidente ale vehiculelor asigurate. Astfel, aceste service-uri pot să efectueze direct reparațiile potrivit condițiilor și tarifelor convenite cu societatea de asigurări.

7 De la sfârșitul anului 2002, numeroși concesionari de automobile de marcă ce își desfășurau activitatea și ca service-uri au mandatat GÉMOSZ, Asociația națională a concesionarilor de mărci, să negocieze anual în numele lor cu societățile de asigurări acorduri-cadru privind tarifele orare aplicabile pentru reparația autovehiculelor avariate.

8 Concesionarii menționați au două categorii de raporturi cu societățile de asigurări. Pe de o parte, aceștia repară, în caz de accident, vehiculele asigurate în numele societăților de asigurare și, pe de altă parte, acționează ca intermediari pentru acestea din urmă, oferind, în calitatea lor de mandatari ai propriilor agenți de asigurări sau de agenți asociați, asigurări auto clienților lor, cu ocazia vânzării sau a reparării vehiculelor.

9 În anii 2004 și 2005 au fost încheiate acorduri-cadru între GÉMOSZ și Allianz. Allianz a încheiat ulterior acorduri individuale cu concesionarii menționați, pe baza acordurilor-cadru. Aceste acorduri prevedeau că, pentru reparația vehiculelor avariate, concesionarii urmau să perceapă un tarif majorat în ipoteza în care asigurările auto ale Allianz ar reprezenta un anumit procent din asigurările vândute de respectivul concesionar.

10 În această perioadă, Generali nu a încheiat acorduri-cadru cu GÉMOSZ, dar a încheiat acorduri individuale cu acești concesionari. Deși acordurile nu conțineau clauze scrise de majorare a tarifelor, precum cele incluse în acordurile Allianz, GVH a constatat că, în practică, Generali aplica totuși stimulente comerciale asemănătoare.

11 Prin decizia în litigiu, GVH a constatat că respectivele acorduri, precum și alte acorduri încheiate de cele cinci reclamante din litigiul principal și de Porsche Biztosítási erau incompatibile cu articolul 11 din Tpvt. Aceste acorduri pot fi grupate după cum urmează:

— acorduri cu caracter orizontal constituite din trei decizii adoptate de GÉMOSZ în perioada cuprinsă între 2003 și 2005 și care stabileau „prețurile recomandate” concesionarilor de automobile de marcă pentru repararea vehiculelor, aplicabile societăților de asigurări;

— acordurile-cadru încheiate în anii 2004 și 2005 între GÉMOSZ și Allianz, precum și acordurile individuale încheiate în aceeași perioadă între anumiți concesionari de automobile de marcă și Allianz, respectiv și Generali, prin care valoarea tarifului orar pentru servicii de reparații depindea de rezultatul obținut ca urmare a semnării de contracte de asigurare;

— diferite acorduri încheiate între anii 2000 și 2005 între Allianz și Generali, pe de o parte, și Peugeot Márkakereskedők, Opelkereskedők și Porsche Biztosítási, în calitate de agenți de asigurări, pe de altă parte, prin care se urmărea influențarea practicilor acestora din urmă stabilind, printre altele, un număr sau un procentaj minim de contracte de asigurare auto care trebuiau încheiate de agent într-o perioadă determinată și prevăzând că remunerația agentului depinde de numărul de contracte încheiate pentru societatea de asigurări.

12 GVH a considerat că această serie de acorduri, privite atât împreună, cât și individual, aveau ca obiect restrângerea concurenței pe piața contractelor de asigurări auto și pe piața serviciilor de reparații auto. GVH a apreciat că, în lipsa incidenței asupra comerțului intracomunitar, articolul 101 TFUE nu era aplicabil acestor acorduri, iar nelegalitatea acestora rezulta, așadar, doar din dreptul național al concurenței. În temeiul acestei nelegalități, autoritatea menționată a interzis continuarea practicilor în

cauză și a aplicat amenzi în valoare de 5 319 000 000 HUF în cazul Allianz, de 1 046 000 000 HUF în cazul Generali, de 360 000 000 HUF în cazul GÉMOSZ, de 13 600 000 HUF în cazul Peugeot Márkakereskedők și, respectiv, de 45 000 000 HUF în cazul Opelkereskedők

13 În urma acțiunii în anulare introduse de reclamantele din litigiul principal, Fővárosi Bíróság (Tribunalul Municipal din Budapesta) a modificat în parte decizia în litigiu, care însă a fost reinstituită în apel prin decizia Fővárosi Ítélőtábla (Curtea Regională de Apel din Budapesta).

14 Reclamantele din litigiul principal au formulat recurs împotriva acestei din urmă hotărâri la Legfelsőbb Bíróság (Curtea Supremă), arătând printre altele că acordurile în discuție nu aveau ca obiect restrângerea concurenței.

15 Legfelsőbb Bíróság observă, în primul rând, că modul de redactare a articolului 11 alineatul 1 din Tpvt este aproape identic cu cel al articolului 101 alineatul (1) TFUE și că interpretarea respectivului articol 11 din Tpvt care va fi reținută în final în raport cu acordurile în cauză va avea pe viitor o incidență și asupra interpretării în acest stat membru a articolului 101 TFUE. Această instanță subliniază, pe de altă parte, că există un interes vădit ca dispozițiile sau noțiunile de drept al Uniunii să facă obiectul unei interpretări uniforme. În al doilea rând, Legfelsőbb Bíróság constată că Curtea nu s-a pronunțat încă asupra aspectului dacă acorduri precum cele în discuție în cauza principală pot fi calificate drept „acorduri care au ca obiect, prin natura lor, restrângerea concurenței”.

16 În aceste condiții, Legfelsőbb Bíróság a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Pot fi considerate acorduri contrare articolului 101 alineatul (1) TFUE (care au ca obiect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței în cadrul pieței interne) acele acorduri bilaterale încheiate între o societate de asigurări și anumite service-uri sau între o societate de asigurări și o asociație a service-urilor, în temeiul cărora tariful orar de reparație plătit service-ului de societatea de asigurări pentru repararea autovehiculelor asigurate la aceasta depinde, printre alți factori, de numărul și de procentul de contracte de asigurare încheiate de societatea de asigurare prin intermediul service-ului, care acționează în calitate de agent de asigurări al respectivei societăți de asigurare?”

Cu privire la competența Curții

17 Allianz, Generali, guvernul maghiar și Comisia Europeană consideră că Curtea este competentă să răspundă la întrebarea preliminară, cu toate că articolul 101 alineatul (1) TFUE nu se aplică în litigiul principal din cauza lipsei incidenței acordurilor în discuție în cauza principală asupra comerțului intracomunitar.

18 Comisia, susținută în ședință cu privire la acest aspect de Generali și de guvernul maghiar, invocă legătura specială care există între articolul 101 TFUE și articolul 11 din Tpvt, care ar rezulta nu doar din folosirea unor noțiuni identice, ci și din sistemul de aplicare descentralizată a dreptului concurenței instituit prin Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 din tratat (JO L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167). Pe de altă parte, din decizia de trimitere rezultă că Legfelsőbb Bíróság va urma orientarea oferită de Curte și o va aplica în mod uniform atât situațiilor pur interne, cât și situațiilor în care se aplică în același timp articolul 101 TFUE. Allianz arată printre altele că există un interes al Uniunii ca o dispoziție preluată din dreptul Uniunii, precum articolul 11 din Tpvt, să primească o interpretare uniformă.

19 În această privință, trebuie să se amintească faptul că, potrivit articolului 267 TFUE, Curtea este competentă să se pronunțe, cu titlu preliminar, cu privire la interpretarea tratatelor, precum și a actelor adoptate de instituțiile Uniunii. În cadrul cooperării dintre Curte și instanțele naționale,

instituite prin acest articol, numai instanța națională are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile fiecărei cauze, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinența întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, dacă întrebările adresate de instanțele naționale au ca obiect interpretarea unei prevederi de drept al Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe (a se vedea Hotărârea din 21 decembrie 2011, Cicala, C-482/10, Rep., p. I-14139, punctele 15 și 16, precum și jurisprudența citată).

20 În temeiul acestei jurisprudențe, Curtea s-a declarat în mai multe rânduri competentă să statueze asupra cererilor de decizii preliminare referitoare la dispoziții de drept al Uniunii în cazuri în care situația de fapt din cauza principală se situa în afara domeniului de aplicare directă al dreptului Uniunii, dar în care aplicabilitatea respectivelor dispoziții fusese determinată de dreptul național, care se conforma, în soluționarea unor situații pur interne, soluțiilor reținute de dreptul Uniunii. Astfel, în asemenea cazuri există un interes cert al Uniunii ca, pentru evitarea unor viitoare divergențe de interpretare, dispozițiile sau noțiunile preluate din dreptul Uniunii să primească o interpretare uniformă, indiferent care ar fi condițiile în care acestea urmează să fie aplicate (a se vedea în acest sens în special Hotărârea din 18 octombrie 1990, Dzodzi, C-297/88 și C-197/89, Rec., p. I-3763, punctul 37, Hotărârea din 17 iulie 1997, Leur-Bloem, C-28/95, Rec., p. I-4161, punctele 27 și 32, Hotărârea din 11 ianuarie 2001, Kofisa Italia, C-1/99, Rec., p. I-207, punctul 32, Hotărârea din 14 decembrie 2006, Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, C-217/05, Rec., p. I-11987, punctul 19, Hotărârea din 11 decembrie 2007, ETI și alții, C-280/06, Rep., p. I-10893, punctul 21, Hotărârea din 20 mai 2010, Modehuis A. Zwijnenburg, C-352/08, Rep., p. I-4303, punctul 33, precum și Hotărârea din 18 octombrie 2012, Pelati, C-603/10, punctul 18).

21 În ceea ce privește prezenta cerere de decizie preliminară, este necesar să se arate că articolul 11 alineatele (1) și (2) din Tpvt reproduce în mod fidel conținutul esențial al articolului 101 alineatul (1) TFUE. În plus, rezultă clar din preambulul și din expunerea de motive a Tpvt că legiuitorul maghiar a dorit să armonizeze dreptul național al concurenței cu cel al Uniunii și că, printre altele, respectivul articol 11 alineatul (1) are ca obiect interzicerea, „în aplicarea articolului 85 din Tratatul CEE”, devenit articolul 101 TFUE, a „tot ceea ce denaturează concurența”. Astfel, este cert că acest legiuitor a decis să aplice un tratament identic situațiilor interne și situațiilor reglementate de dreptul Uniunii.

22 De altfel, din decizia de trimitere reiese că Legfelsőbb Bíróság consideră că noțiunile care figurează la articolul 11 alineatul (1) din Tpvt trebuie în mod efectiv să primească aceeași interpretare cu noțiunile similare de la articolul 101 alineatul (1) TFUE și că este ținută în această privință de interpretarea dată de Curte respectivelor noțiuni.

23 Trebuie să se constate că, în aceste condiții, Curtea este competentă să răspundă la întrebarea adresată, referitoare la articolul 101 alineatul (1) TFUE, chiar dacă acesta nu reglementează în mod direct situația în discuție în cauza principală.

Cu privire la admisibilitatea cererii de decizie preliminară

24 Guvernul maghiar contestă admisibilitatea cererii de decizie preliminară pentru motivul că faptele prezentate de instanța de trimitere nu conțin toate elementele necesare pentru a permite Curții să răspundă în mod util la întrebarea care îi este adresată. Acest guvern arată printre altele că, pentru a aprecia dacă acordurile bilaterale vizate de întrebarea preliminară aveau sau nu aveau ca obiect restrângerea concurenței, trebuie să se țină cont nu doar de aceste acorduri, ci de întreg sistemul de acorduri și de faptul că acestea se consolidează reciproc.

25 Autoritatea de Supraveghere AELS, fără a invoca inadmisibilitatea cererii menționate, observă de asemenea că instanța de trimitere nu precizează contextul economic și juridic în care se înscriu acordurile în discuție în litigiul principal, astfel încât ar fi dificil de oferit un răspuns util.

26 Potrivit unei jurisprudențe constante, Curtea nu poate respinge o cerere formulată de o instanță națională decât dacă reiese în mod vădit că interpretarea dreptului Uniunii solicitată nu are niciun raport cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt sau de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care îi sunt adresate (a se vedea în special Hotărârea din 13 martie 2001, PreussenElektra, C-379/98, Rec., p. I-2099, punctul 39, Hotărârea din 5 decembrie 2006, Cipolla și alții, C-94/04 și C-202/04, Rec., p. I-11421, punctul 25, precum și Hotărârea din 15 noiembrie 2012, Bericap Záródástechnikai, C-180/11, punctul 58).

27 În ceea ce privește, mai precis, informațiile care trebuie furnizate Curții în cadrul unei decizii de trimitere, acestea sunt destinate nu numai să permită Curții să dea răspunsuri utile instanței de trimitere, ci trebuie de asemenea să ofere guvernelor statelor membre, precum și celorlalte persoane interesate posibilitatea de a prezenta observații conform articolului 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene. În acest scop, este necesară definirea de către instanța națională a cadrului factual și normativ în care se înscriu întrebările adresate sau cel puțin explicarea ipotezelor de fapt pe care se întemeiază aceste întrebări (a se vedea Hotărârea din 16 februarie 2012, Varzim Sol, C-25/11, punctul 30 și jurisprudența citată).

28 Or, decizia de trimitere conține o descriere suficientă a cadrului juridic și factual al litigiului principal, iar indicațiile furnizate de instanța de trimitere permit să se determine relevanța întrebării adresate. Această decizie a oferit părților interesate posibilitatea efectivă de a prezenta observații în conformitate cu articolul 23 din Statutul Curții de Justiție, așa cum atestă de altfel conținutul observațiilor depuse la Curte.

29 Pe baza informațiilor care figurează în decizia de trimitere, Curtea este, în plus, în măsură să ofere un răspuns util Legfelsőbb Bíróság. În această privință, trebuie amintit că, în cadrul procedurii prevăzute la articolul 267 TFUE, care este întemeiată pe o separare clară a funcțiilor între instanțele naționale și Curte, rolul acesteia din urmă este limitat la interpretarea dispozițiilor din dreptul Uniunii în legătură cu care este întrebată, în cazul de față, articolul 101 alineatul (1) TFUE. Astfel, revine Legfelsőbb Bíróság, iar nu Curții, obligația de a aplica această interpretare în speță și, prin urmare, de a aprecia, în cele din urmă, dacă, ținând seama de ansamblul elementelor pertinente care caracterizează situația din litigiul principal și de contextul economic și juridic în care se înscrie aceasta, acordurile în cauză au ca obiect restrângerea concurenței. Așadar, chiar dacă s-ar presupune că decizia de trimitere nu prezintă într-un mod suficient de detaliat aceste elemente și acest context pentru a putea efectua respectiva apreciere, o astfel de lacună nu ar afecta îndeplinirea de către Curte a sarcinii care îi este încredințată prin articolul 267 TFUE.

30 În consecință, cererea de decizie preliminară este admisibilă.

Cu privire la întrebarea preliminară

31 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 101 alineatul (1) TFUE trebuie interpretat în sensul că pot fi considerate o restrângere a concurenței „prin obiect” în sensul acestei dispoziții acele acorduri prin care societăți de asigurări auto încheie, fie cu concesionari de automobile care operează ca service-uri, fie cu o asociație care îi reprezintă, înțelegeri bilaterale cu privire la tariful orar care urmează să fie plătit de societatea de asigurări pentru repararea vehiculelor asigurate de aceasta, prevăzând că acest tarif depinde printre altele de numărul și de procentul de contracte de asigurare pe care concesionarul le-a comercializat în calitate de intermediar pentru această societate.

32 Allianz și Generali apreciază că astfel de acorduri nu constituie o restrângere „prin obiect” și că, prin urmare, pot să fie considerate contrare articolului 101 alineatul (1) TFUE doar în măsura în care se demonstrează că acestea pot efectiv, să producă efecte anticoncurențiale. În schimb, guvernul maghiar

și Comisia propun un răspuns afirmativ la întrebarea preliminară. Autoritatea de Supraveghere AELS consideră că răspunsul la această întrebare depinde de gradul de nocivitate pentru concurență al respectivelor acorduri, care ar trebui să fie apreciat de instanța de trimitere.

33 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, pentru a intra sub incidența interdicției prevăzute la articolul 101 alineatul (1) TFUE, un acord trebuie să aibă „ca obiect sau efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței în cadrul pieței interne". Potrivit unei jurisprudențe constante începând cu Hotărârea din 30 iunie 1966, LTM (56/65, Rec., p. 337), caracterul alternativ al acestei condiții, indicat prin conjuncția „sau", conduce la necesitatea de a analiza mai întâi însuși obiectul acordului, ținând seama de contextul economic în care acesta trebuie să fie aplicat.

34 Astfel, în cazul în care se stabilește obiectul anticoncurențial al unui acord, nu trebuie să se cerceteze efectele sale asupra concurenței. Cu toate acestea, în cazul în care analiza conținutului acordului nu ar indica un grad suficient de nocivitate pentru concurență, ar trebui să se analizeze efectele acestuia și, pentru a fi interzis, să se constate că sunt reunite elementele care probează că, în fapt, concurența a fost împiedicată, restrânsă sau denaturată în mod semnificativ (a se vedea Hotărârea din 4 iunie 2009, T-Mobile Netherlands și alții, C-8/08, Rep., p. I-4529, punctele 28 și 30, Hotărârea din 6 octombrie 2009, GlaxoSmithKline Services și alții/Comisia și alții, C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P și C-519/06 P, Rep., p. I-9291, punctul 55, Hotărârea din 4 octombrie 2011, Football Association Premier League și alții, C-403/08 și C-429/08, Rep., p. I-9083, punctul 135, precum și Hotărârea din 13 octombrie 2011, Pierre Fabre Dermo-Cosmétique, C-439/09, Rep., p. I-9419, punctul 34).

35 Distincția dintre „încălcarea prin obiect" și „încălcarea prin efect" rezultă din împrejurarea că anumite forme de coluziune între întreprinderi pot fi considerate, prin însăși natura lor, ca fiind dăunătoare pentru buna funcționare a concurenței (a se vedea Hotărârea din 20 noiembrie 2008, Beef Industry Development Society și Barry Brothers, C-209/07, Rep., p. I-8637, punctul 17, Hotărârea T-Mobile Netherlands și alții, citată anterior, punctul 29, precum și Hotărârea din 13 decembrie 2012, Expedia, C-226/11, punctul 36).

36 Pentru a aprecia dacă un acord implică o restrângere a concurenței „prin obiect", trebuie analizat cuprinsul dispozițiilor acestuia, obiectivele pe care urmărește să le atingă, precum și contextul economic și juridic în care acesta se înscrie (a se vedea Hotărârile GlaxoSmithKline Services și alții/Comisia și alții, punctul 58, Football Association Premier League și alții, punctul 136, precum și Pierre Fabre Dermo-Cosmétique, punctul 35, citate anterior). În cadrul aprecierii respectivului context, trebuie de asemenea să se țină seama de natura produselor sau a serviciilor afectate, precum și de condițiile reale de funcționare și de structura pieței sau a piețelor relevante (a se vedea Hotărârea Expedia, citată anterior, punctul 21 și jurisprudența citată).

37 În plus, deși intenția părților nu constituie un element necesar pentru a determina caracterul restrictiv al unui acord, niciun element nu interzice autorităților din domeniul concurenței ori instanțelor naționale și ale Uniunii să țină cont de aceasta (a se vedea în acest sens Hotărârea GlaxoSmithKline Services și alții/Comisia și alții, citată anterior, punctul 58 și jurisprudența citată).

38 De altfel, Curtea a constatat deja că, pentru a avea un obiect anticoncurențial, este suficient ca acordul să poată să producă efecte negative asupra concurenței, cu alte cuvinte, ca aceasta să fie apt în mod concret să împiedice, să restrângă sau să denatureze concurența în cadrul pieței comune. Problema dacă și în ce măsură un astfel de efect se produce efectiv nu poate avea importanță decât pentru a calcula cuantumul amenzilor și pentru a evalua dreptul la acordarea de daune interese (a se vedea Hotărârea T-Mobile Netherlands și alții, citată anterior, punctul 31).

39 În ceea ce privește acordurile vizate de întrebarea preliminară, trebuie arătat că acestea se referă la tariful orar care urmează să fie plătit de societatea de asigurări concesionarilor de automobile care operează ca service-uri pentru repararea vehiculelor în caz de accidente. Acestea prevăd că respectivul tarif este majorat în funcție de numărul și de procentul de contracte de asigurare pe care concesionarul le-a încheiat pentru această societate.

40 Asemenea acorduri stabilesc astfel o legătură între remunerarea serviciului de reparare a vehiculelor avariate și cea a intermedierii asigurărilor auto. Crearea acestei legături între două servicii distincte este posibilă datorită faptului că, în raport cu societățile de asigurări, concesionarii acționează în dublă calitate, și anume în calitate de intermediari sau de agenți, oferind asigurări auto propriilor clienți cu ocazia vânzării sau a reparării vehiculelor, și în calitate de service, reparând vehicule avariate în numele societăților de asigurări.

41 Or, deși stabilirea unei astfel de legături între două activități în principiu independente nu semnifică automat că acordul în discuție are ca obiect restrângerea concurenței, nu este mai puțin adevărat că poate constitui un element important pentru a aprecia dacă acest acord este, prin natura sa, dăunător bunei funcționări a concurenței normale, ceea ce este cazul în special atunci când independența activităților menționate este necesară pentru această funcționare.

42 În plus, trebuie să se țină seama de faptul că un astfel de acord poate să afecteze nu doar una, ci două piețe, în speță pe cea a asigurărilor auto și pe cea a serviciilor de reparații ale vehiculelor, și că obiectul acestuia trebuie, așadar, apreciat în raport cu cele două piețe în discuție.

43 În această privință, trebuie mai întâi să se sublinieze că, contrar a ceea ce par să considere Allianz și Generali, împrejurarea că este vorba în ambele cazuri despre relații verticale nu exclude în niciun caz posibilitatea ca acordul în discuție în cauza principală să constituie o restrângere a concurenței „prin obiect”. Astfel, deși acordurile verticale sunt, prin natura lor, adesea mai puțin dăunătoare pentru concurență decât acordurile orizontale, ele pot, cu toate acestea, în anumite împrejurări, să aibă de asemenea un potențial restrictiv foarte ridicat. Curtea a hotărât deja în mai multe rânduri că un acord vertical avea ca obiect restrângerea concurenței (a se vedea Hotărârea din 13 iulie 1966, Consten și Grundig/Comisia, 56/64 și 58/64, Rec., p. 429, Hotărârea din 1 februarie 1978, Miller International Schallplatten/Comisia, 19/77, Rec., p. 131, Hotărârea din 3 iulie 1985, Binon, 243/83, Rec., p. 2015, precum și Hotărârea Pierre Fabre Dermo-Cosmétique, citată anterior).

44 În continuare, în ceea ce privește aprecierea obiectului acordurilor în discuție în cauza principală în raport cu piața asigurărilor auto, trebuie constatat că, prin astfel de acorduri, societăți de asigurări precum Allianz și Generali urmăresc să își păstreze sau să își mărească cota de piață.

45 Nu se contestă că, dacă ar exista între aceste două societăți un acord orizontal sau o practică concertată destinată să împartă piața, un astfel de acord sau o astfel de practică ar trebui calificate drept restrângeri prin obiect și ar determina nelegalitatea și a acordurilor verticale încheiate pentru punerea în practică a acestui acord sau a acestei practici. Cu toate acestea, Allianz și Generali contestă faptul că s-au înțeles sau că au acționat concertat și susțin că în decizia în litigiu s-a stabilit că nu există un astfel de acord sau o astfel de practică. Revine instanței de trimitere obligația de a verifica exactitatea acestor afirmații și, în măsura în care îi permite dreptul național, de a aprecia dacă există dovezi suficiente pentru a stabili existența unui acord sau a unei practici concertate între Allianz și Generali.

46 Chiar în lipsa unui acord sau a unei practici concertate între aceste societăți de asigurări, va trebui totuși să se verifice de asemenea dacă, ținând seama de contextul economic și juridic în care se înscriu, acordurile verticale în discuție în cauza principală prezintă un grad suficient de nocivitate pentru concurența pe piața asigurărilor auto pentru a constitui o restrângere a concurenței prin obiect.

47 Acesta ar putea să fie cazul în special dacă, astfel cum susține guvernul maghiar, dreptul național impune concesionarilor care acționează ca intermediari sau ca agenți de asigurări să fie independenți în raport cu societățile de asigurări. Guvernul menționat arată în această privință că concesionarii respectivi nu acționează în numele unei societăți de asigurări, ci al titularului poliței de asigurare și că au drept sarcină să îi propună acestuia asigurarea care îi convine cel mai bine dintre ofertele diverselor societăți de asigurări. Revine instanței de trimitere obligația de a verifica dacă, în aceste condiții și ținând seama de așteptările respectivilor titulari de polițe, buna funcționare a pieței asigurărilor auto poate fi perturbată în mod semnificativ de acordurile în discuție în litigiul principal.

48 În plus, aceste acorduri ar constitui de asemenea o restrângere a concurenței prin obiect în ipoteza în care instanța de trimitere ar constata că este probabil ca, având în vedere contextul economic, concurența pe piața respectivă să fie eliminată sau grav diminuată în urma încheierii respectivelor acorduri. Pentru a evalua riscul unei astfel de consecințe, această instanță va trebui să ia în considerare printre altele structura pieței relevante, existența unor canale de distribuție alternative și importanța acestora, precum și puterea de piață a societăților în cauză.

49 În sfârșit, în ceea ce privește aprecierea obiectului acordurilor în discuție în litigiul principal în raport cu piața serviciilor de reparații de vehicule, trebuie să se țină cont de faptul că aceste acorduri apar ca fiind încheiate pe baza „prețurilor recomandate” stabilite în cele trei decizii adoptate de GÉMOSZ în perioada cuprinsă între anii 2003 și 2005. În acest context, va reveni instanței de trimitere obligația de a stabili natura și conținutul exact al acestor decizii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 aprilie 2009, Pedro IV Servicios, C-260/07, Rep., p. I-2437, punctele 78 și 79).

50 În ipoteza în care această instanță ar trebui să constate că deciziile luate de GÉMOSZ în perioada menționată aveau efectiv ca obiect restrângerea concurenței prin uniformizarea tarifelor orare pentru repararea vehiculelor și că, prin acordurile în litigiu, societățile de asigurări au confirmat în mod voluntar aceste decizii, ceea ce poate fi prezumat în cazul în care societatea de asigurări a încheiat un acord direct cu GÉMOSZ, nelegalitatea respectivelor decizii ar vicia acordurile menționate, care ar trebui, prin urmare, să fie deopotrivă considerate ca o restrângere a concurenței prin obiect.

51 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 101 alineatul (1) TFUE trebuie interpretat în sensul că pot fi considerate o restrângere a concurenței „prin obiect” în sensul acestei dispoziții acele acorduri prin care societăți de asigurări auto încheie, fie cu concesionari de automobile care operează ca service-uri, fie cu o asociație care îi reprezintă, înțelegeri bilaterale cu privire la tariful orar care urmează să fie plătit de societatea de asigurări pentru repararea vehiculelor asigurate de aceasta, prevăzând că acest tarif depinde printre altele de numărul și de procentul de contracte de asigurare pe care concesionarul le-a încheiat în calitate de intermediar pentru această societate, dacă, în urma unei examinări individuale și concrete a cuprinsului și a obiectivului acestor acorduri, precum și a contextului economic și juridic în care se înscriu, rezultă că ele sunt, prin însăși natura lor, dăunătoare pentru buna funcționare a concurenței pe una dintre cele două piețe relevante.

Cu privire la cheltuielile de judecată

52 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

Articolul 101 alineatul (1) TFUE trebuie interpretat în sensul că pot fi considerate o restrângere a concurenței „prin obiect” în sensul acestei dispoziții acele acorduri prin care societăți de asigurări auto încheie, fie cu concesionari de automobile care operează ca service-uri, fie cu o asociație care îi reprezintă, înțelegeri bilaterale cu privire la tariful orar care urmează să fie plătit de societatea de asigurări pentru repararea vehiculelor asigurate de aceasta, prevăzând că acest tarif depinde printre altele de numărul și de procentul de contracte de asigurare pe care concesionarul le-a încheiat în calitate de intermediar pentru această societate, dacă, în urma unei examinări individuale și concrete a cuprinsului și a obiectivului acestor acorduri, precum și a contextului economic și juridic în care se înscriu, rezultă că ele sunt, prin însăși natura lor, dăunătoare pentru buna funcționare a concurenței pe una dintre cele două piețe relevante.

Semnături